

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART- SHAROITLARI

Комилова Мукаррам Кобилжоновна

Старший преподаватель Самаркандского

института экономики и сервиса

komilova.mukarram29@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8799-413

Аннотация. *Мазкур мақолда рақамли та'лим муhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi natijasida talabalarining mustaqil bilim olish, o'z-o'zini boshqarish va ta'limiy faoliyatini rejalashtirish kompetensiyalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifaga aylandi. Tadqiqot davomida raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari, mustaqil ta'limni tashkil etish mexanizmlari hamda pedagogik shart-sharoitlar o'rganildi.*

Калит со'злар: *raqamli ta'lim muhiti, mustaqil ta'lim, pedagogik shart-sharoitlar, raqamli kompetensiya, elektron ta'lim, masofaviy ta'lim, innovatsion pedagogika, ta'lim texnologiyalari.*

Аннотация. *В данной статье анализируются педагогические условия развития самостоятельной учебной деятельности студентов в цифровой образовательной среде. В результате быстрого внедрения цифровых технологий в образовательный процесс формирование у студентов компетенций к самостоятельному обучению, самоорганизации и планированию учебной деятельности стало важной педагогической задачей. В ходе исследования были изучены возможности цифровой образовательной*

среды, механизмы организации самостоятельного обучения и педагогические условия.

Ключевые слова: *цифровая образовательная среда, самостоятельное обучение, педагогические условия, цифровая компетенция, электронное обучение, дистанционное обучение, инновационная педагогика, образовательные технологии.*

Kirish

Jahon miqyosida ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayonlari jadallashib borayotgan bir davrda talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini samarali tashkil etish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Oliy ta'lim tizimida kredit-modul tizimining joriy etilishi talabalarning auditoriyadan tashqari mustaqil ta'lim ulushini oshirishni talab etmoqda. Shu sababli raqamli ta'lim muhitidan samarali foydalanish orqali talabalarning mustaqil bilim olish, axborotni tahlil qilish va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Raqamli platformalar, elektron ta'lim resurslari, virtual laboratoriyalar va masofaviy ta'lim tizimlari talabalarga mustaqil o'rganish imkoniyatlarini kengaytirib, ta'lim jarayonining moslashuvchanligini ta'minlamoqda. Biroq ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun muayyan pedagogik shart-sharoitlarni yaratish talab etiladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash va ularning samaradorligini asoslashdir.

Mustaqil ta'lim va raqamli ta'lim muhiti masalalari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, rus olimlari G.V. Denisova, L.V.Nikolaeva mashqlar va topshiriqlarni bajarishning individuallik darajasi bo'yicha tasniflashni taklif qildilar, ular tor va keng ma'noda "mustaqil ish" tushunchasini aniqladilar, so'ngra uning pedagogika fanidagi o'rnini aniqladilar.

Mustaqil ta'limni shaxsning o'z ta'lim faoliyatini rejalashtirish, boshqarish va baholash jarayoni sifatida tavsiflaydi¹.

Mahalliy tadqiqotchilar tomonidan ham raqamli ta'lim muhitining imkoniyatlari, elektron ta'lim resurslari va masofaviy o'qitish texnologiyalarining pedagogik jihatlari keng o'rganilgan. Ularning ilmiy ishlarida raqamli texnologiyalar asosida talabalarning mustaqil bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirishning metodik asoslari yoritilgan.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, pedagogik shart-sharoitlarni kompleks yondashuv asosida o'rganish dolzarb ilmiy muammo bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi: ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil metodi, pedagogik tajriba-sinov ishlari, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash va umumlashtirish. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kompetensiyaviy va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar tashkil etdi. Shuningdek, raqamli pedagogika va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining nazariy konsepsiyalaridan foydalanildi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish quyidagi pedagogik shart-sharoitlarga bog'liq ekanligi aniqlandi: Birinchidan, raqamli ta'lim resurslarining mavjudligi. Talabalar sifatli elektron darsliklar, video ma'ruzalar va ta'lim platformalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi zarur. Ushbu resurslar mustaqil o'rganish jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi.

Ikkinchidan, motivatsion muhitni shakllantirish. Talabalarda mustaqil ta'limga bo'lgan qiziqish va ichki motivatsiyani rivojlantirish muhim hisoblanadi.

---

¹ Николаева Л. В. Управление самостоятельной работой студентов в условиях дистанционного обучения: дис.... канд. пед. наук: 13.00.01.– УланУдэ, 2013.–217 с

Bunda gamifikatsiya, reyting tizimi va rag‘batlantirish mexanizmlaridan foydalanish samarali natija beradi.

Uchinchidan, pedagogik qo‘llab-quvvatlash. Professor-o‘qituvchilar tomonidan konsultatsiyalar, onlayn muloqot va muntazam teskari aloqa tashkil etilishi talabalarning mustaqil faoliyatini samarali boshqarishga yordam beradi.

To‘rtinchidan, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish. Talabalar zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, ma’lumotlarni izlash, saralash va tahlil qilish ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari lozim.

Beshinchidan, interaktiv o‘qitish metodlaridan foydalanish. Loyiha metodi, muammoli ta’lim, veb-kvestlar va kollaborativ ta’lim texnologiyalari talabalarning mustaqil fikrlash va ijodiy faoliyatini rivojlantiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, yuqoridagi pedagogik shart-sharoitlar kompleks ravishda qo‘llanilganda talabalarning mustaqil ta’lim samaradorligi sezilarli darajada oshadi, o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari yaxshilanadi va ta’lim jarayonida faol ishtirok etish darajasi ortadi.

Xulosa

Raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim jarayonini tashkil etishning yangi shakllari va metodlari talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli ta’lim muhiti nafaqat bilimlarni o‘zlashtirish vositasi, balki talabalarda mustaqil fikrlash, axborot bilan ishlash, o‘z-o‘zini nazorat qilish va uzluksiz ta’lim olish kompetensiyalarini shakllantiruvchi muhim pedagogik omil hisoblanadi. Tahlillar asosida raqamli ta’lim muhitida mustaqil ta’lim faoliyatining samaradorligi pedagogik qo‘llab-quvvatlashning mavjudligi, zamonaviy elektron resurslardan foydalanish imkoniyati, talabalarning raqamli kompetensiyalari darajasi hamda ta’lim jarayonining shaxsga yo‘naltirilgan holda tashkil etilishiga bevosita bog‘liq ekanligi aniqlandi.

Samarali mustaqil ta'lim talabalardan raqamli resurslardan foydalanish va mustaqil ta'lim faoliyati bilan shug'ullanish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishni talab qiladi. Bunga vaqtni boshqarish, tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini aks ettirish kabi ko'nikmalar kiradi. Ushbu ko'nikmalarsiz talabalar raqamli ta'lim taqdim etayotgan imkoniyatlardan foydalanishda qiynalishi mumkin. Bundan tashqari, samarali mustaqil ta'lim qo'llab-quvvatlovchi va qiziqarli o'quv muhitini talab qiladi. Bunga yuqori sifatli raqamli resurslardan foydalanish, hamkorlik va fikr-mulohazalar uchun imkoniyatlar, o'qituvchilar va tengdoshlar tomonidan qo'llab-quvvatlash kiradi.

Mustaqil ta'lim samarali o'rganish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkin bo'lsa-da, bu muvaffaqiyat kafolati emas. Pedagoglar o'quvchilarning mazmunli va samarali mustaqil ta'lim faoliyati bilan shug'ullanishi uchun zarur ko'nikmalar, yordam va resurslarga ega bo'lishini ta'minlashga harakat qilishlari kerak

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. T.A.Yuldasheva. Talabalarda mustaqil ta'limni rivojlantirish mexanizmlari /Monografiya. –T.: «ZEBO PRINTS» nashriyoti, 2025. – 160 b
2. Muslimov N.A. Pedagogik kompetentlik va kasbiy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2017.
3. Николаева Л. В. Управление самостоятельной работой студентов в условиях дистанционного обучения: дис.... канд. пед. наук: 13.00.01.– УланУдэ, 2013.–217 с
4. Mamatqulov S. Mustaqil ta'lim: tadqiqot, xorijiy tajriba va tavsiyalar. Metodik qo'llanma. - Toshkent: "Sano-Standart", 2023. - 32 b.
4. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2020.